

12

רבי עקיבא הוא מעין "טנ"ג" למשה רבינו, כפי שמסופר בגמרא, שמשה רבינו אמר להם: "הריני של עולם, יש לי אדם כזה ואתה תורה על ידי" (1). ואכן חז"ל סוברים לנר ידעה טרעושה: "דברים שלא נגבלו למשה רבינו, נתגלו לרבי עקיבא" (2). רבי עקיבא התחיל ללמד תורה בגלגל ארבעים שנה (3), והגיע לגדלות עניקה בתורה, ונעשה ראש ישיבו לאלפי תלמידים (4). ביניהם רבי שמעון בר יוחאי, רבי מאיר ועוד מגדולי התנאים באותה תקופה. הוא מטר נפשו על בנין התורה בישראל, עד שהרו על קדוש השם על ידי הרומאים, בגלל התנגדותו לגיוירותיהם על לימוד תורה (5). רבי עקיבא, נשמתו היא עם התורה הקדושה והחללה, ולכן כל סתם משנה אליבא דרבי עקיבא (6). "סתם מתניתין רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא: רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דרבי עקיבא" (7).

2. נושא כליו של בר כוכבא

יחד עם זה, ענין זה בתורה אדיך שבאדירים, גם "היה נושא כליו של בר כוכבא" (8). כפי שכותב הרשב"ם, "דחא קרא על בר כוכבא דרך כוכב-טועקב" (9). תפסתו של גרץ, ועוד כמותו כמה הסטודנטים, חלונות נגד רומאים - שלא מתוך תורה - היא סלוף. תלמידיו היו תלמידיו של רבי עקיבא וקדושים, גדולי תורה ואמונה. לעומת זה תפסתו של רבי עזיקא אייזק הלוי כספרו דרות ראשונים, שמתאר את רבי עקיבא כמורס נפשו נגד בזרות הגוים על לימוד התורה, בלי קשר עם התעוררות לאומית, - גם היא בניגוד לדברי הרשב"ם שרבי עקיבא היה נושא כליו של בר כוכבא. אלא דווקא מתוך גדלותו בתורה, מתוך מסירותו נפשו לקידוש התורה, בדרגת קדושת ידשים, נמשכה הכרת הקדושה

של הלאומיות הישראלית (10), והצטרף הוא ותלמידיו לתנועת המרד, תוך גבר כוכבא ועוררו במלחמתו.

13

בר כוכבא אינו נולד בעצתו ורוחניותו (11), ולכן היו חכמים שעמדו נגד כל השתתפות במלחמה של "לאומיות חילונית": לעומת קריאת רבי עקיבא "דרך כוכב טועקב", אמר לו רבי יוחנן בן תורתא: "עקיבא, יעלו עשבים בלחייך, ועדיין כן דור לא בא" (12). וכן בגמרא מסופר שהיו חכמים שערכו "בחינה" כבר כוכבא, יטעוהו הנביא קובע שהטשיח עדין להיות אדם בעל דרגה רוחנית גבוהה. "והריחו ביראת ד" ללא לטראח עיניו יטפסו" (13). מטפסו והוראתו צרכים להיות פנה חוש רוחני של "והריחו ביראת ד", ובר כוכבא לא עמד בבחינה זאת, "בן כוזיבא היה אומר: אגא מלכא משיחא, ושלחו חכמים לבדקו אי מורח ודאיך או לא, וכיון דלא עביד הכי, קטלוהו" (14). את דברי הגמרא שקטלוהו, הרגוהו, אין להבין כפשוטו, אלא כביטוי מליצי ליחס שלילי והסתהרות (15). אם כן היו חכמים שהתנגדו לכל הצטרפות למרד, מפני שבר כוכבא לא היה נמנה בין גדולי החכמים והעדיקים. אבל רבי עקיבא לא התחשב בזה (16). הוא ראה את דוח גבורתו של בר כוכבא, מסירות נפשו לכלל ישראל, ואת העובדה שחלצה לקבץ את גבורי ישראל לעבאו ופקודתו, ועל כך קבע את הערך הטשיח של בר כוכבא (17). התעוררות הגבורה.

הלאומיות, הינה הופעה של קדושה. מסירות נפש להגדלת התורה והאדרתה, ומסירות נפש על תקומתה של מלכות ישראל - אחת הן. דווקא מתוך גדלותו בתורה, השתתף רבי עקיבא יחד עם תלמידיו במלחמה נגד הרומאים, על אף הסכנות המרובות והתנגדותם של חכמים אחרים, - והוא בעצמו לקח חלק אקטיבי עד כדי היותו "נושא כליו של בר כוכבא".

14

"מתן של רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיית ישראל וארץ". ודווקא מפני שהחזון בשעתו נכשל רבי כוכבא נפל ועמו נפל ישראל בבחינת חירותו הלאומית, בטרחלים אגד כי תורת אמת אשר פנה קדוש יבוא תור לה, והתור הוא הנר יבא, ולא תקום פעמים ערה, ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיימו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל". מאמרי הראיה 202.

אלא רבי הראיה

16

ומפרש המהרש"א בחידושי אגדות שהמין דימה כנסת ישראל לאלמנה ושומרת יבם שחלץ לה היבם ואינה זקוקה לו עוד, אדרכא אסורה לו לעולם, כיון שלא בנה שוב לא יבנה. ועל זה השיב ר"ג דהרי חלץ מהם כתיב, דאין זה חליצה הפוסרת והאוטוית. ולפי דברי המין שכנסת ישראל נקראת חלוצה יהיה עם ישראל בן חלוצה אשר לא תבנה עוד לעולם, וזה הרמו כיצד העדים נעשים וזממים. איוו עדים נעשים וזממים ודברי שקר, האומרים מעידים אנו כאיש פלוני היודע שהוא עם ישראל שכן גרושה וכן חלוצה הוא, אלו עדים נעשים וזממים ע"י עדים נאמנים שהעיד לו הקב"ה, כדכתיב ואעידה לי עדים נאמנים שישב את שבות עמו ואז יגלה לעין כל חי, כי עדות שקר דברו אשר אמרו שגרש או חלץ הקב"ה לכנסת ישראל, ולא ישב אותה עם בניה עוד. ועל עונש הכופרים בגאולה אמר אין אומרים יעשה זה בן גרושה וכן חלוצה החתיו אלא לוקה,

ובזה נסיים אשריד מסכת מכות שנכנסת בעדים וזממים שכופרים בגאולה, ויצאת בעדים נאמנים על נחמת ציון וגאולת ישראל במהרה בימינו אמן פלה.

15

והנה בתחלת דברי המסכתא: כיצד העדים נעשים וזממים מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו, אלא לוקה ארבעים, יש למצוא רמז לדברי ר' עקיבא הכופרים בגאולה, על דרך מה שאמר הנביא ישעיה כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וגו' הן כעונותיהם נמכרתם ובפשעיהם שלחם אמכם. ופירוש דברים אלו י"ל דאמרי דידיל כל מקום שגלו ישראל שכינה שנקראת כנסת ישראל גלתה עמהם. והנה זה כדוגמת אם שנשלחתה עם בניה מבעלה המלך, ויש בזה שני אופנים או שהמלך כעס על הגבירה וגרשה עם בניה ויהיה זה סימן שלא ישוב אליה עוד ולא יחזירה עם בניה, או שהמלך כעס על בניו על שחטאו כנגדו ושלחם מעל פניו. ולכל יעובם לכל פגע ולכל רע, שלח המלכה האהובה לו עמהם לשמרם ולהחזירם למוטב, וזה סימן להם שירוצה להחזירם לביתו, כיון שודאי לא יעזוב את המלכה לעולם. וכאופן השני ענין גלות השכינה עם ישראל כדאיתא בזהר ויקהל ובכמה דוכתא. וזה מאמר הנביא להמתיאשים מן הגאולה אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה, וכי אמכם גרשתו הלא בפשעיהם שולחה אמכם להיות לכם לאומנת, וזה לכם לאות שלא אעזוב אתכם לעולם, דלו עובתי אתכם לא הייתי שולח אמכם האהובה לי, ואשר לא טאה נגדי עמכם. ולכן הכופרים בגאולה אומרים על עם ישראל שכן גרושה הוא שנתגרשה אמו, וזה לאות שנעזבו לעולם, וכן אומרים שכן חלוצה הוא, על פי מה דאמרינן יבמות (ה' ק"ט) אמר ליה האי מינא לרי"ג עמא דחליץ ליה מריה מיניה דכתיב כצאנם ובקרים ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חליץ מהם, א"ל שוטה כי כתיב חליץ להם, מהם כתיב, ואילו יבמה וזולצו לה אחין מידי ממשא אית ביה ע"ש.

זיך לרבי סוף גמרא אגדה

17

שטנה של המינוח בהחלחל צמיחתה רבי עקיבא הוא שדרש על כל קוץ וקוץ חילים של הלכות, הוא שהכיר את ערך של האומה בכללה, וכחה לאלהים ככל צרותיה שהיא מתגלה בהם, אפילו בגבורה גופנית שלה ידע כי חלק ד' עמו, ונשא כליו של בן כוזיבא אולי תצמח ממנו ישועה לישראל, מטר נפשו על נטילת ידים, ויצאת נשמתו באחר. הוא איש הישראלי בעומק יסודי הפנימי, למרות מה שהוא בן גרים בחצינוניותו והוא הכח המגין נגד נקיבת השם, בן האשה הישראלית, אחת היתה ופוסתמה הכתוב, אותה הקוראה שלום לכל, ונוטלת המון דבורים הומיה וסוררה, שלומית בח דברי וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי עד אשר פורש המשפט, וכל קרני רשעים א דע חרוממה קרני צדיק.

אחת האמורין 14

18

יבין הפסיה נזכרים תוך כמזעזות שאגו ימים טובים כמו חול המועד שיש קדושה לפניהם ולחלחלים מילין עד קבלת המוסר, וכתי' מתימות הדיינה ובמך' חיימתי הן מתימות בשעשין רעונו של מקום, כדאיתא ע"פ ידע ה' ימי מתימות כשם שהם מתימות כך שומימים מתימות. כמו כן קלוי על ימים אלו זכתי' מתימות הדיינה ונק' ימי מתימות, וזכרתי למעלה כתי' ידע ה' לכן הם בכלל מועדי ה' והבי נקראו בפי' שבע שבתות, מכלל שכל הימים אלו יש להם כתי' שבתות כדל מה, והימים הללו מביעין עברה כתי' כל לטבר מסייעין אהו, ואחר י"מ ששעשין קצקן שגולד וילאו מידי סעיא, יש לו לבקש טהרה, לכן הכין לו ה' אלה הימים דבתי' ובמקום לכס שהיא מחנה לפנותיו שגולד לבוא לפניהם, וכל השנים תלו באלה הימים כמו שבדול כל המנוחות בימים אלו בן מיום האדם מתגלה עמה כי הכל רק כמו אל הנהנה הפנימות ופי' במדק בפי' העומר :

שמה אלא פתרת אלא תראם